

ORTAK SAĞLIK VE GÜVENLİK BİRİMLERİ (OSGB)' NİN SORUMLULUĞU

F. Ünal TOKTAŞ

Elek. Y. Müh.

A Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı

ÇSGB İş Güvenliği Eski Müfettişi ve Grup Başkanı

unaltoktas.com

Son zamanlarda bu konuda şahsıma aşağıdaki soru sorulmaya başlandığı için bu makale tarafımdan hazırlanmıştır.

“Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimlerine, çeşitli işyerlerinde kendi işverenliği altında çalıştırdıkları, İş Güvenliği Uzmanı (İGU) ve İşyeri Hekimi (İH) sebebiyle hukuksal bir sorumluluk gelir mi?”

Tabii ki gelir. Bu konu, iki ayrı sorumluluk kapsamında ele alınmalıdır;

1- Cezai Sorumluluk:

Bu sorumluluk istenmeyen olaya dahli olan gerçek kişileri hedef alır. Bu kişileri çalıştıran tüzel kişileri, yani bunların işverenlerini hedef almaz. Dayandığı madde ise aşağıdaki Türk Ceza Yasasının 85' inci maddesidir;

“Taksirle öldürme

Madde 85-

(1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu bir amme (kamu) davasıdır. Hiç kimse şikayetçi olması bile ölen kişiyi savunmak zorunda olan Savcı bu davayı açar. Yani Savcı bu davada ölen kişinin tarafındadır. Mahkeme ise iddia eden Savcı ile ölen kişi ve onları istihdam edenler arasında tarafsızdır.

Yani bu madde hükmüne göre, bir OSGB tarafından istihdam edilen ve görevlendirildiği işyerinde, iş kazası sonucu ölüm olması halinde, eğer İGU 'nun bir kusuru varsa, bu kusur gerek savcı ve gerekse ilgili mahkeme bilirkişisi ile tespit edilmiş ve mahkeme tarafından karar bağlanmış ise, yukarıdaki madde bahse konu olan İGU hakkında uygulanacaktır.

Ceza davaları sonuçları devredilemez ve sigorta ettirilemez. Bu mahkeme sonuçlarına muhatap olan esas işverene ait kişiler ve de kusuru varsa İGU olacaktır.

Ceza davalarında olaya dahil olan gerçek kişiler (yani bu olayda İGU) muhatap alındığı için, bu ceza İGU' ya uygulanacak ve fakat bunu çalıştıran OSGB' ye intikal etmeyecektir.

Ancak tabii bunun bazı istisnaları da vardır. Örneğin İGU aldiracağı tedbirleri işverene aldiramamış ve yazılı olarak ayrıca kendi işvereni olan OSGB' ye bildirmiş ve onları devreye sokmuş ve OSGB' de Sözleşme yaptığı işverenle temasa geçmemiş ve adamsendecilik yapmış ise, bu cezai sorumluluk onlara da gelebilir.

2- Para ve Zarar ilişkin Hukuksal Sorumluluk:

Evet işte esas bahsedeceğimiz konu budur. Bu sorumluk iş kazası sonucu olaya baştan beri müdahil olan Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ile kaza geçirip ölen işçinin varislerini kapsar.

Olayı SGK açısından incelersek, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası' nın 39 nolu maddesi aşağıdadır;

“Uzun vadeli sigorta kolları bakımından üçüncü kişinin sorumluluğu

MADDE 39-

Fıkra-1 Üçüncü bir kişinin kastı nedeniyle malûl veya vazife malûlü olan sigortalıya veya ölümü halinde hak sahiplerine, bu Kanun uyarınca bağlanacak aylığın başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısı için Kurumca zarara sebep olan üçüncü kişilere rücû edilir.

Yasa'nın daha eski versiyonlarında “yarısı” lafı yerine “tamamı” lafı vardır. İşverenlerin lehine bu tutar, ne hikmetse yarıya indirilmiştir.

Bu madde ne demek, cezai sorumlulukta olaya dahil bulunan gerçek kişiler ele alınıyordu, burada ise işveren (gerek iş kazasının olduğu işyerinin işvereni, ve de gerekse, eğer olayda işyerinde OSGB tarafından görevlendirilen İGU' unun olayda direkt kusuru varsa, bunun işvereni olan OSGB) 'nin hükmi şahsiyeti hedef olarak alınacaktır. Yani SGK uyanıklık yapmakta, ölen sigortalının kendine maliyeti olan paranın yarısını peşinen kusurlu olan işverenler kimse onlardan alacaktır. Bu davanın adı “ SGK Rücû Davası” ‘dır. Zira ölen bir sigortalının SGK' ya maliyeti, işçinin yaşına, evli veya bekar olmasına bakmakla yükümlü olduğu çocuğu olup olmadığına ve tahsiline göre değişir. Bu paralar nelerdir? Çalışana hemen ölmediyse yapılan tedavi paraları, çocukları belli bir yaşa gelinceye kadar onlara ödenecek paralar, dul kalan eşi ölünceye kadar yapılacak ödemeler (örneğin karısı 25 yaşında ve eğer 85 yaşında öleceğini varsayarsak 60 yıl ona ödenecek paralar)

Bir örnek verelim. Bir işyerinde ölümlü bir iş kazası oluyor.

Ceza davasında, esas işverenin A ve B isimli çalışanları ile beraber orada OSGB tarafından istihdam edilen C isimli İGU asli kusurlu olarak bulunuyor. Mahkeme sonucu kararına göre, her biri de asli kusurlu olduğu için mahkeme hakiminin takdirine göre varsayalım ikişer yıl hapis cezası alıyorlar. Bu arada savcının hazırlık tahkikatına göre bunlar tutuklanabilir ve mahkeme tarafından da tutuklulukları devam ettirilebilir.

Hukuk Davasında (SGK Rücu Davası): Bu dava yukarıdaki ceza davasına paralel olarak yürür. Ancak ondan birkaç adım öndedir. Ceza Davasının sonuçları her zaman bu davanın gelişimine etki yapar. Farz edelim bu dava sonucundaki karar da yukarıdaki ceza davası doğrultusunda çıksın. Ancak burada gerçek şahıslar muhatap alınmadığı için, bunları çalıştıran ve parası (yani yağlı kapı) olan bunların işverenleri muhatap alınacaktır. Esasında bu dava hem kusuru bulunan kişiler ve hem de bunların işverenlerine müştereken ve müteselsilen de açılabilir. Örneğin SGK' ya maliyet 1.000.000 TL ise bunun yarısı 500.000 TL, hem (A) ve hem (B) isimli kişilerin işvereninden ve de (C) isimli İGU' un işvereni olan OSGB' den ortaklaşa olarak, yani 250.000 TL şeklinde alınacaktır.

Maddi Manevi Tazminat Davaları: Gündeme gelebilecek bu davalarda da, yukarıda izah ettiğim SGK Rücu davası gibi işlem görecektir.

Bu durumdan OSGB' lerin farkında olduğunu zannetmiyorum. OSGB açmak kolay, rakipleri ile rekabete girerek iş bulmak zordur. Fiyat kırarak düşük ücretler karşılığında iş bulabilmektedirler. Ancak bu anlattıklarımı sakın unutmamaları gereklidir. Bu sebeple bunların, çalıştırdıkları bu kişiler için yüksek meblağlı "İşveren Mali Mesuliyet Sigortası" yaptırmaları şarttır. Zira paraya yönelik hukuksal sorumluluk, cezai sorumluluk aksine sigorta ettirilebilir.